

ת"פ (ירושלים) 39871-03-21 - מדינת ישראל נ' דנה שיפרין

ת"פ (ירושלים) 39871-03-21 - מדינת ישראל נ' דנה שיפרין/שלום ירושלים

ת"פ (ירושלים) 39871-03-21

מדינת ישראל

נגד

דנה שיפרין

ע"י ב"כ עו"ד משה פרידמן

בית משפט השלום בירושלים

[14.10.2024]

כבוד השופט מוחמד חאג' יחיא

גזר דין

1) הנאשמת הורשעה ביום 21.5.2023, לאחר שמיעת עדויות בתיק, בתקיפה זקן, עבירה לפי סעיף 368(א) בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

2) לפי האישום וכפי שהוכח במשפט, אמה המנוחה של הנאשמת (להלן: "המנוחה") שימשה בתקופה הרלבנטית שבין השנים 2021-2020 כמטפלת סיעודית בביתה של המתלוננת (שהיא כיום בת כ-105) (להלן: "הבית"). ביום 30.6.2020 הסתיימה העסקתה האמורה של המנוחה. כפי שהוכח במשפט, ביום 30.6.2020 בשעת צהריים, הגיעה הנאשמת אל הבית כדי לקחת מהמנוחה את משכורתה. בעת שהגיעה לשם, התקשרה המנוחה לחתן של המתלוננת על מנת לבקש ממנו את התשלום שמגיע לה בגין עבודתה. החתן מסר לה, כי יוכל להגיע רק בשעה מאוחרת יותר. בהמשך, כיסתה הנאשמת את מצלמות האבטחה שהיו מותקנות בבית, באמצעות נייר דביק, כך שלא היה ניתן לצפות בנעשה בבית. בהמשך, נכנסו הנאשמת והמנוחה לחדרה של המנוחה. המתלוננת ניגשה לחדר זה על מנת לראות מה מעשיהן במקום, וכי אז התקרבה אליה הנאשמת ובעטה בה ברגלה. כתוצאה מכך נחבלה המתלוננת ברגלה הימנית ודיממה ממקום החבלה. בהמשך, התנגדה המתלוננת לכך שהמנוחה תנקה את כתם הדם שנגרם עקב החבלה ונשכה את המנוחה בידה. בכך, תקפה הנאשמת את המתלוננת וגרמה לה חבלה של ממש.

3) טיעוני הצדדים לעונש נשמעו בדיון מיום 10.7.2024 לאחר המתנה לתסקיר סופי של שירות המבחן, על רקע מיצוי הליך טיפולי שעברה הנאשמת. בתום הדיון, הוריתי על הזמנת חוות דעת של הממונה על עבודות השירות בשירות בתי הסוהר.

התסקיר וחוות הדעת

- 4) לפי תסקירי שירות המבחן מיום 26.3.2024 ומיום 4.7.2024, בתמצית מתוך שמירה על צנעת הפרט, הנאשמת בשנות ה-30 לחייה, עלתה לארץ עם אמה המנוחה כאשר הייתה ילדה קטנה. נוכח קשיים חברתיים שעברה בחייה (כמפורט בתסקיר הראשון), זה השפיע על מסלול חייה. הנאשמת נעדרת הרשעות קודמות וזו המעורבות הראשונה שלה עם הדין הפלילי. בהתייחסה למעשים בגינם הורשעה, תחילה ניסתה הנאשמת לטשטש ולצמצם את הבעייתיות שבהתנהלותה ולהשליך זאת על רקע יחסיה עם המנוחה, ואולם לאחר הליך טיפולי שעברה, היא מכירה כיום בכך שנקטה באלימות כלפי המתלוננת, זאת על רקע כלכלי וחושה כעס ותסכול עקב זאת. היא הביעה חרטה בגין התנהגותה, הביעה אמפתיה כלפי המתלוננת וחושה בושה עקב מעשיה.
- 5) אשר לגורמי הסיכון להישנות מעשים עברייניים, בתחילת הדרך עמד התסקיר על נסיבותיה האישיות של הנאשמת, על קווי אישיותה והנטייה הראשונית שלה לראיה מצמצמת של התנהגות אימפולסיבית בעייתית. אך בהמשך, ומנגד, עמד התסקיר על גורמי הסיכוי לשיקום, שבאים לידי ביטוי בניהול אורח חיים נורמטיבי, תוך מתן דגש גם להליך הטיפול החיובי שהביא אותה ליכולת התבוננות פנימית וביקורתית. שירות המבחן בא בהמלצה להימנע מענישה בדמות עבודות שירות מאחר ותעסוקתה מהווה אדן שיקומי, ולכן פגיעה בתעסוקה עלולה להביא לרגרסיה בתפקוד שלה. התסקיר ממליץ על ענישה חינוכית בהיקף מורחב של 250 שעות שירות לתועלת הציבור (של"צ), מאסר מותנה מרתיע, פיצוי למתלוננת וצו מבחן לשנה.
- 6) לפי חוות דעתו של הממונה מיום 1.9.2024, נמצא שהנאשמת מתאימה לביצוע עבודות שירות במגבלות. עיקרי טענות הצדדים לעונש
- 7) המאשימה טוענת, בין השאר ובעיקר, כי עקב האלימות שהפעילה הנאשמת כלפי המתלוננת, נזקקה האחרונה לטיפול רפואי ונאלצה לעזוב את ביתה לבית אבות, על כל ההשלכות של האמור על שגרת חייה. מתחם הענישה ההולמת את נסיבות ביצוע העבירה, נע בין שישה חודשי מאסר שיכול וירוצו בעבודות שירות ועד שנת מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית. המאשימה עותרת להשית על הנאשמת שבעה חודשי מאסר שיכול וירוצו בעבודות שירות, ככל שהיא תימצא מתאימה לכך. עוד עותרת המאשימה להשית עליה, ענישה מותנית מרתיעה וגם פיצוי משמעותי למתלוננת בהתחשב בנסיבות המקרה, בנזק הגופני שנגרם לה, בגילה המופלג ובתהליך שעברה.
- 8) הנאשמת - באמצעות בא-כוחה עו"ד מ' פרידמן - טוענת מנגד, בין השאר ובעיקר, כי היא נטלה אחריות על מעשיה וחושה בושה. היא עברה הליך טיפולי מוצלח. היא מזכירה, כי לא הייתה המטפלת של המתלוננת. הנאשמת עותרת להתחשב בנסיבותיה האישיות, בעובדת עלייתה לארץ בגיל צעיר מאוד, בגילה כיום, במצבה הכלכלי הקשה ובעובדת היותה בודדה בארץ, ללא משפחה או קרובים. כיום היא עובדת בצורה סדירה ומפרנסת את עצמה. לעניין הפיצוי, הנאשמת לא תוכל לעמוד בפיצוי שהמאשימה עותרת לו. היא גורסת שיש לאמץ את המלצות שירות המבחן לעניין רכיבי הענישה.

9) גם הנאשמת דיברה לפניו בדיון הטיעונים לעונש. היא הביעה התנצלות וחרטה על מעשיה והתחייבה להליך הטיפולי. היא עותרת למידת הרחמים בגזירת הדין, מאחר והיא בודדה ואין לה קרובים בארץ. היא מתקשה לפרנס את עצמה ולשאת בדמי שכירות, ואין לה נכסים בארץ. היא ציינה, כי גם הרישום הפלילי מקשה עליה לאתר מקום עבודה. הנאשמת תיארה, כי נוכח הקושי לממן את עצמה, היא סובלת מחרדות וממצב נפשי קשה.

דיון והכרעה

10) לפי סעיף 40ב בחוק העונשין: "העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו". לצורך מילוי מלאכת גזירת הדין, נקבע בסעיף 40ג בחוק כלהלן:

"(א) בית המשפט יקבע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעיקרון המנחה, ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40ט.

(ב) בתוך מתחם העונש ההולם יגזור בית המשפט את העונש המתאים לנאשם, בהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40יא, ואולם בית המשפט רשאי לחרוג ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור לפי הוראות סעיפים 40ד ו-40ה"

11) הערכים המוגנים: הפעלת אלימות היא מעשה אסור, פסול ומכוער, שפוגע בביטחון האישי והבסיסי של הקורבן, בשלוות נפשו ובשלמות גופו. כל זאת לצד העלבון וההשפלה שיכולים גם ללוות מעשה זה ולגרום לפגיעה רגשית ונפשית אצל הקורבן. יפים כאן דברי כבוד השופטת ע' ארבל בע"פ 11917/04 נורדיצקי נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (19.5.2005), לפיהם: "בתי המשפט חזרו לא אחת על הצורך להוקיע את מעשי האלימות ולשרש תופעות אלה ממחוזותינו. אין חמור מכך שאישה לא תהא מוגנת בביתה שאמור להיות מבצרה. העונש מטרתו להוקיע את המעשה וגם להרתיע עבריינים בכוח".

12) כל מעשה ומעשה נבחן לגופו, ונסיבות מקרהו של פלוני מובחנות מנסיבות מקרהו של אלמוני. ואולם, כמכלול, "יש לעקור מן השורש את נגע האלימות שפשה בחברתנו. במלחמה זו מוטל על בתי המשפט תפקיד חשוב ביותר, שעיקרו הוקעת התופעה וגזירת עונשים מחמירים על אלו הבוחרים לנקוט בדרך האלימות" (ע"פ 8991/10 מכבי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (27.10.2011)). עוד על הצורך בענישה מרתיעה להתמודדות עם נגע האלימות, ראו והשוו: ע"פ 6277/20 היילי נ' מדינת ישראל, פסקה 36 (24.3.2021); ע"פ 4173/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (16.8.2007).

13) חשיבות הערכים המוגנים עולה כאשר מדובר בקורבנות שהם חסרי ישע, קטינים או קשישים. עת מדובר בתקיפת זקן, למעשה זה הקצה לו המחוקק עבירה מיוחדת בחוק העונשין, אשר לצדה נקבע עונש מרבי של עד חמש שנות מאסר, ומן העבר האחר, נקבעה מגבלת עונש מינימלי, עת צוין בסעיף 368(ד), כי "הורשע אדם בעבירה לפי סעיף זה, יוטל עליו עונש מאסר, שלא יהיה, בהעדר טעמים מיוחדים שיירשמו, כולו על-תנאי".

- 14) נסיבות ביצוע העבירה: מדובר באירוע חמור. המתלוננת, קשישה שעברה את העשור העשירי בחייה, תוך שהיא נמצאת בביתה מבצרה, המקום אשר אמור להיות הבטוח ביותר עבור בטחונה האישי ובריאותה, חוותה אלימות קשה על לא כל עווול בכפה. היא חוותה תקיפה קשה על-ידי הנאשמת, שכללה בעיטה ברגלה תוך גרימת דימום, כל זאת בזמן שהיא מצופה כי תהא מוגנת על-ידי המנוחה - וכך גם על-ידי בתה הנאשמת - מפני כל רע. תמונות החבלה מדברות בעדן. האלימות נגדה הופעלה על רקע תסכול של הנאשמת, לנוכח העובדה לפיה, טרם גבתה אמה את שכרה ממשפחת המתלוננת. מדובר בהתנהגות בריונית ומכוערת מצד הנאשמת, תוך ניצול חולשתה הגופנית של קורבן העבירה. הכיעור בהתנהגות זו עולה גם מן העובדה לפיה, בטרם פגעה הנאשמת בגופה של המתלוננת, היא כיסתה את המצלמות שבתוך הבית, זאת על מנת שלא להתחקות אחר מעשיה. בהמשך היא נימקה, כי כיסוי המצלמות נעשה לבקשת המנוחה דווקא.
- 15) מתחם הענישה ההולם: לאחר ששמעתי את טענות הצדדים, לאחר שבחנתי את נסיבות ביצוע העבירה, וכן לאחר שעיינתי בפסיקה רלבנטית (לעיתים עם נסיבות או עבירות, חמורות יותר או מקלות יותר), סבורני כי מתחם הענישה ההולמת בנסיבות המקרה לפניי, נע בין חמישה (5) חודשי מאסר בפועל שיכול וירוצו בעבודות שירות, ועד חמישה-עשר (15) חודשי מאסר בפועל. ראו והשוו בשינויים המחויבים עם הפסיקה הבאה: רע"פ 6090/23 דלינסקי נ' מדינת ישראל (16.8.2023); רע"פ 8633/21 לב נ' מדינת ישראל (29.12.2021); רע"פ 340/21 מסרי נ' מדינת ישראל (28.1.2021); רע"פ 2678/20 רחמים נ' מדינת ישראל (27.4.2020); רע"פ 3163/17 שבח נ' מדינת ישראל (19.6.2017); עפ"ג (מחוזי ב"ש) 21036-09-21 זנפירוב נ' מדינת ישראל (29.12.2021); ת"פ (שלום חיפה) 23065-03-23 מדינת ישראל נ' נסים (3.7.2023); ת"פ (שלום נתניה) 48623-04-19 מדינת ישראל נ' אהרונב (9.11.2021).
- 16) נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה: לקולת העונש, נתתי את דעתי לגילה הצעיר יחסית של הנאשמת, לעובדה לפיה היא נעדרת עבר פלילי, וגם לחלוף התקופה ממועד ביצוע העבירה ועד היום. עוד נתתי את דעתי למצבה האישי והעובדה לפיה, כפי שמשקף גם מהתסקירים, אין לנאשמת משפחה בארץ והיא בודדה, נתון שמקשה עליה הן בהיבט החברתי הן בהיבט הכלכלי. עוד נתתי את דעתי בנדון דנן לכך שהנאשמת החלה הליך טיפולי חיובי ומביעה היום חרטה ובושה עקב מעשיה, זאת לצד האמפתיה שגילתה כלפי המתלוננת.
- 17) מן העבר האחר, נתתי את דעתי לעובדה לפיה, עד שהוכרע דינה ונמצאה אשמה, כפרה הנאשמת במיוחס לה וניהלה את ההליך הפלילי עד תום. בתוך כך, נשמעה גם עדות המתלוננת וקרוביה. נזכיר בהקשר זה, כי נוכח מצבה הבריאותי של המתלוננת, גילה המופלג ובשים לב לתקופת "הקורונה" בזמנים הרלבנטיים לעדותה, נעתרתי אז לבקשת המאשימה ועדות המתלוננת נשמעה במתכונת של עדות מוקדמת ובוועוד חזותי (על עדות המתלוננת, ראו התייחסות בסעיפים 18 ואילך בהכרעת הדין).
- 18) אכן, זכותו של נאשם לנהל את הגנתו ולהוכיח את חפותו. אין לזקוף את ניהול המשפט לחובתו (רע"פ 9004/18 יצחקי נ' מדינת ישראל (31.12.2018)). אך לצד זאת, ככלל ובכגון-דא, הוא לא יהיה זכאי ל"הנחה" של המודה ועוזב, אשר מצא ליטול אחריות לפני שמיעת העדויות, תוך חיסכון בזמן ובמשאבים, לרבות שמיעת עדות קורבן העבירה. בכל מקרה, כאמור, תיזקף לקולת העונש חרטת הנאשמת שהובעה גם אם באיחור מה.

- 19) נתתי את דעתי להמלצת התסקיר. בכלל זה, נתתי את דעתי לנסיבותיה האישיות של הנאשמת והחשש שמא השתת עבודות שירות תפגע בתפקודה. התסקיר ממליץ כאמור להסתפק בנסיבות העניין בשירות לתועלת הציבור בלבד. ברם, לאחר מתן הדעת בכובד ראש לנימוקי התסקיר ולמכלול הנסיבות, לא מצאתי לקבל את ההמלצה העונשית.
- 20) בנדון דנן וכידוע, המלצת שירות המבחן אינה מחייבת את בית המשפט. בחינת השירות היא שיקומית בעיקרה שעה שבית המשפט רואה את התמונה הרחבה, זכויות הקורבן (ככל שיש), הערכים המוגנים שנפגעו והאינטרס הציבורי. אמנם להמלצת שירות המבחן יש משקל במסגרת כלל השיקולים הרלבנטיים בנושא זה (השוו: רע"פ 8215/16 יצחק נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (29.3.2017)), אך כאמור, עמדתו היא רק "אחד השיקולים העומדים בפני בית-המשפט בבואו לגזור את דינו של נאשם" (רע"פ 7257/12 סנדרוביץ' נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (18.10.2012)).
- 21) התסקיר שהוגש, במהותו, הוא בחן את האפיק השיקומי של הנאשמת. תסקיר כזה מטבעו וככלל, אינו נדרש לקורבן העבירה. כאמור, גם לאחר מתן הדעת להיבט השיקומי והנסיבות האישיות, נסיבות המקרה לפניי, מחייבות ענישה מוחשית שעולה בקנה אחד עם חומרת האירוע ועם מצוות המחוקק.
- 22) אשר להיבט השיקומי בגזירת הדין, לא אחת נקבע כי לשיקול השיקומי קיימת חשיבות רבה לקולת העונש אמנם, אך בל-נשכח כי "המילה שיקום אינה מילת קסם" (רע"פ 3406/24 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (21.4.2024); בש"פ 3277/24 אלהואשלה נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (16.4.2024)), ומכאן החובה לבחון את מכלול הנתונים בהיתוך ובהרמוניה.
- 23) ובחזרה למקרה לפנינו, מדובר בעבירה חמורה. העדים למעשה היו שלושה: המתלוננת, הנאשמת ואמה המנוחה. המצלמות כוסו על-ידי הנאשמת. המנוחה נפטרה במהלך המשפט ולא נשמעה עדותה. המתלוננת בזמן עדותה עברה את גיל ה-100, ואילו הנאשמת כפרה בכל המיוחס לה. מדובר במעשים אשר בנסיבות ביצועם, היה קושי מיוחד להתחקות אחר חקר האמת, והמוסיף על כך גורע. המעשים נעשו על רקע כלכלי ולנוכח תסכול וכעס של הנאשמת, כאשר המתלוננת אינה קשורה בכלל למקור התסכול. די בכך, שלא הוכח מעולם כי היא זו אשר הייתה משלמת למנוחה את שכרה בגין הטיפול בה, כדי להסיק שהמתלוננת לא הייתה קשורה לנושאים הכספיים שנובעים מהעסקת המנוחה. אוסיף, וזה העיקר, לא הוכחה התגרות כלשהי מצד המתלוננת כלפי הנאשמת, לפני אירוע התקיפה.
- 24) אין הדעת סובלת את מצב הדברים לפיו, תסכוליו של אדם - יהיה מקורם אשר יהיה - הוא יפרוק בזולת, והדברים עולים בחומרתם עת מדובר בבן-משפחה, בקטין, בזקן, בחסר ישע, ובכלל - בקורבן ללא עוול בכפו. מכאן, וכמצוות המחוקק לעניין עבירות אלימות נגד זקנים, מתחייבת ענישה מרתיעה, הן את היחיד הן את הרבים.

25) בשקלול של כל האמור, תוך מתן דגש לנסיבותיה האישיות של הנאשמת, עונשה ימוקם ברף התחתון של המתחם, באופן זה שיושתו עליה שבעה חודשי מאסר, כאשר חמישה מהם היא תרצה באמצעות עבודות שירות, ויתרת התקופה תהיה על תנאי.

26) לפני סוף, בדיון הטיעונים לעונש, הוגש מסמך (ת/1) שעררך על-ידי משפחת המתלוננת ומתאר את נזקיה הנפשיים, ובעיקר - הכלכליים (על סך מאות אלפי שקלים), נוכח מעברה לשהות בבית אבות. עורך המסמך לא התייב לבדיקה ולא היה ניתן להפנות אליו שאלות ביחס לתוכן המסמך. די בזאת על מנת שלא לייחס משקל ראייתי לתוכן. לצד זאת אעיר, ומבלי להמעיט חלילה מחומרת העבירה, כי אין זה בלתי סביר שהצורך במגורי המתלוננת בבית אבות, נובע גם מגילה המופלג נכון לאחר מועד האירוע והיום. בכל מקרה, זכותה של המתלוננת ומשפחתה לנקוט בהליך המשפטי המתאים למיצוי דרישותיה, וטענות הצדדים שמורות להם.
תוצאה

27) על כן, משית על הנאשמת את העונשים הבאים:

א) חמישה (5) חודשי מאסר אשר ירוצו באמצעות עבודות שירות, הכל לפי חוות דעת של הממונה מיום 1.9.2024. תחילת ריצוי העונש 1.12.2024. מוזהרת הנאשמת, כי אם לא תקיים את הוראות הממונה כלשונן וכמשמען או תפר את תנאי עבודות השירות, היא תרצה את יתרת מאסרה מאחורי סורג ובריח.

ב) מאסר שירוצו ככל שהנאשמת תעבור עבירת אלימות או איומים, תוך שלוש שנים מיום סיום ריצוי עונשה לפי סעיף (א) לעיל.

ג) הנאשמת תפצה את המתלוננת סך 5,000 ₪, אשר ישולם בעשרה (10) תשלומים חודשיים שווים ועוקבים, כאשר התשלום הראשון יבוצע עד יום 14.11.2024, וכל תשלום עוקב יבוצע עד יום ה-14 בחודש העוקב. באחריות המאשימה לעדכן את המתלוננת בנדון.

28) ככל שלא תקבל הנחיה אחרת, הנאשמת תתייצב לצורך קליטה והצבה, ביום 1.12.2024 בשעה 09:00, במשרדי הממונה: יחידת ברקאי, עבודות שירות, שלוחת דרום, סמוך לכלא באר-שבע (טלפון *35592-*****) ; פקס **-*****) ; דוא"ל: avshdarom@ips.gov.il

29) את הפיצוי יש לשלם ברשות האכיפה והגבייה באחת מהדרכים הבאות: בכרטיס אשראי - באתר המקוון של רשות האכיפה והגבייה www.eca.gov.il; מוקד שירות טלפוני בטלפון *35592 או בטלפון *35592-*****) ; במזומן בכל סניף של בנק הדואר.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום.

המזכירות - להעביר לשירות המבחן ולממונה על עבודות השירות, בהתאם.
ניתן היום, י"ב תשרי תשפ"ה, 14 אוקטובר 2024.